

Què són les plantes invasores?

PLANTES SOTA VIGILANCIA

Per què les espècies invasores són un problema?

Al llarg dels segles els humans han transportat espècies vegetals a territoris diferents del seu àmbit d'origen. Aquesta introducció d'espècies foranes (també conegudes com a exòtiques o al·lòctones) molt sovint s'ha fet de manera intencional, però també s'ha produït de manera involuntària. Històricament les principals motivacions per introduir espècies d'altres indrets han estat sobretot econòmiques i recreatives estètiques.

Les tomaqueres, les patateres o les mongeteres són exemples de plantes portades des del continent americà en el passat que avui són vistes com a autòctones, i que han estat beneficioses des del punt de vista alimentari. Però quan les espècies foranes s'expandeixen a gran velocitat en un període de temps curt i causen impactes negatius en el medi d'acollida, aleshores es parla d'espècies invasores.

Conseqüències negatives

Aquests impactes se centren en el desplaçament d'espècies natives dels seus hàbitats i l'alteració dels ecosistemes locals. De vegades, les conseqüències negatives s'estenen a l'economia, la societat i la salut, amb una disminució de collites i de disponibilitat d'aigua, i la transmissió de malalties.

El procés de globalització dels darrers anys, amb el gran moviment de persones i mercaderies que comporta, ha incrementat el perill d'invasions biològiques. De tota manera, només una petita part de les espècies exòtiques acaben sent invasores.

Que això es produeixi depèn de les característiques de l'espècie, de l'agent de dispersió, de les circumstàncies del territori receptor, però també de decisions humanes com, per exemple, introduir un gran nombre d'individus d'una espècie forana en el medi natural i fer-ho reiteradament.

El paper dels jardins

La jardineria és considerada una de les principals fonts d'introducció de plantes invasores en el medi natural. Aquest perill no el trobem als parcs i jardins de la ciutat perquè són espais artificials sotmesos a un manteniment constant que permet controlar o eliminar les plantes no desitjades. Els tècnics i gestors de parcs i jardins i el sector de la jardineria en general tenen la responsabilitat d'evitar la propagació al medi natural de les espècies que poden representar una amenaça. No és menys important, en aquest sentit, l'acció de les persones que tenen un pati o jardí, o de les que viuen a prop d'un espai d'aquest tipus.

Als espais verds de Barcelona hi ha plantades espècies considerades potencialment invasores per al medi natural proper, sobretot al parc natural de la serra de Collserola. El canvi climàtic implicarà la plantació als espais públics i als jardins privats d'espècies que s'adaptin a les noves condicions com és l'augment de la temperatura i disminució de la pluviometria. Per aquesta raó, caldrà avaluar prèviament el risc d'invasió d'aquestes noves espècies de les quals es desconeix encara el comportament.

El gran objectiu

Preservar la biodiversitat implica lluitar contra les invasions

El Pla del verd i de la biodiversitat de Barcelona 2020 té com a objectiu treballar de manera sistemàtica per preservar la biodiversitat a la ciutat i la rodalia. Aquest Pla està en sintonia amb l'Estratègia de la Unió Europea per a la Biodiversitat i amb les estratègies formulades per les Nacions Unides en el mateix sentit.

La diversitat biològica aporta un seguit de beneficis, com és la millora de la qualitat ambiental i sensorial del medi urbà, que té una incidència positiva i directa en el benestar i la salut de la ciutadania. També contribueix a crear un paisatge i un espai públic més atractius que incrementen l'habitabilitat i generen entorns més favorables a les relacions socials. En resum, la biodiversitat permet connectar les característiques ecològiques d'un territori amb els valors socioculturals i fins i tot econòmics. D'aquí ve la seva importància cabdal.

Les invasions biològiques constitueixen una amenaça per a la conservació de la biodiversitat. En aquest sentit el Pla del verd i de la biodiversitat de Barcelona 2020 té com a primera línia estratègica la conservació del patrimoni natural de la ciutat. I, en aquesta línia, una de les accions que cal emprendre és –tal com recull el pla– «aplicar mesures de control de la flora exòtica invasora».

Un compromís de tothom

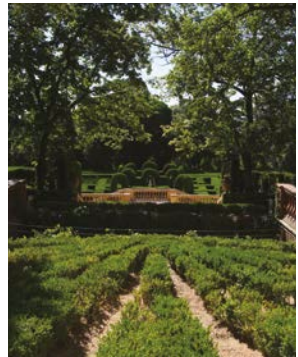
Què es fa contra les espècies invasores

L'Ajuntament de Barcelona està impulsant una acció sostinguda en el temps contra les espècies invasores que es concreta en dues grans línies de treball.

La primera, a la qual s'ha donat prioritat, consisteix en la identificació de les espècies invasores en el medi natural proper i la proposta d'ús d'espècies alternatives a efectes preventius. La segona, que es desenvoluparà en un futur pròxim, s'orientarà a la gestió i eradicació de les espècies invasores per mitjà d'un pla específic.

La primera línia de treball és fruit de la feina feta en equip per tècnics del parc natural de la serra de Collserola, de la Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, del Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals (CREAF), de l'Associació de Professionals dels Espais Verds de Catalunya (APEVC), de la Fundació de la Jardineria i el Paisatge, i dels gremis de viveristes i jardiners de Catalunya.

Els ciutadans tenen un paper molt important en la selecció de les espècies per als jardins. Des d'aquest punt de vista, cal que tinguin un coneixement adequat per actuar amb bon criteri i poder fer una gestió acurada en el cas de tenir espècies invasores.

Plantes invasores i les seves alternatives

Opcions per substituir les espècies no desitjades

NOM CIENTÍFIC: *Acacia dealbata*.

NOM COMÚ: mimosa comuna.

PERQUÈ ÉS INVASORA: Es reproduceix fàcilment per llavor i rebrota de soca, per la qual cosa pot tenir un comportament invasor en sòls àcids, especialment en espais poc ombrejats.

FORMA DE PROPAGACIÓ: per llavor i rebrot de soca.

PLANTES ALTERNATIVES: *Acacia* 'Bon Accueil', *Acacia* 'Le Gaulois', *Acacia* 'Président Doumergue' (o 'Papa Olivier').

Acacia 'Bon Accueil'

NOM CIENTÍFIC: *Acer negundo*.

NOM COMÚ: negundo.

PERQUÈ ÉS INVASORA: Viu bé en sòls secs, encara que prefereix els humits. Atesa la seva facilitat de dispersió, s'ha naturalitzat en moltes àrees de Catalunya, generalment en ambients periurbans, viaris i al costat de cursos d'aigua. És un arbre dioic i en conseqüència, cal controlar principalment els peus femella.

FORMA DE PROPAGACIÓ: per llavor.

PLANTES ALTERNATIVES: *Acer buergerianum*, *Acer campestre*, *Acer monspessulanum*.

Acer campestre

NOM CIENTÍFIC: *Agave americana*.

NOM COMÚ: atzavara.

PERQUÈ ÉS INVASORA: Atesa la seva propagació vegetativa per fillols basals i la seva resistència a la sequera i a la calor –per bé que no a les glaçades–, ha esdevingut molt abundant en àrees rurals, especialment del litoral.

FORMA DE PROPAGACIÓ: vegetativa per fillols.

PLANTES ALTERNATIVES: *Agave attenuata*, *Beschorneria yuccoides*, *Furcraea selloa* 'Marginata'.

Furcraea selloa 'Marginata'

NOM CIENTÍFIC: *Ailanthus altissima*.

NOM COMÚ: ailant, vernís del Japó.

PERQUÈ ÉS INVASORA: Per la seva resistència a condicions ambientals adverses i el seu sistema radical estès, s'ha fet servir des de fa temps per contenir talussos agrícoles i de carreteres, on ha esdevingut una espècie invasora molt agressiva i difícil d'eradicar. Les arrels poden fer tanyes que arriben fins als 15 metres de distància de la planta mare. És un arbre dioic.

FORMA DE PROPAGACIÓ: per llavor i per rebrotada en soca.

PLANTES ALTERNATIVES: Com a arbre, *Koelreuteria bipinnata*, *Carya illinoensis* i *Fraxinus angustifolia* 'Raywood', i per contenir talussos, *Tamarix gallica*, *Punica granatum*, *Prunus spinosa*, *Crataegus monogyna*.

Koelreuteria bipinnata

NOM CIENTÍFIC: *Aloe maculata*.

NOM COMÚ: àloe de sabó.

PERQUÈ ÉS INVASORA: S'ha cultivat en jardineria i per contenir petits marges agrícoles. Per la seva facilitat de dispersió i la seva resistència a la sequera i a la calor – per bé que no a les glaçades–, ha esdevingut abundant en certes àrees rurals del litoral.

FORMA DE PROPAGACIÓ: per llavor o vegetativa per fillols.

PLANTES ALTERNATIVES: *Aloe × delaetii*, *Aloe vera*, *Kniphofia* 'Alcazar'.

Aloe vera

NOM CIENTÍFIC: *Buddleja davidii*.

NOM COMÚ: budleia comuna.

PERQUÈ ÉS INVASORA: Atesa la seva facilitat de dispersió per llavor, es comporta com a invasora en llocs amb disponibilitat elevada d'aigua, com ara les ribes dels cursos fluvials. Té capacitat de rebrotar d'arrel després d'una poda extrema.

FORMA DE PROPAGACIÓ: per llavor.

PLANTES ALTERNATIVES: *Buddleja × pikei* 'Hever Castle', *Vitex agnus-castus*, *Ceanothus griseus* 'Yankee Point'.

Vitex agnus-castus

NOM CIENTÍFIC: *Carpobrotus spp.*
NOM COMÚ: bàlsam, bàlsam menut.
PERQUÈ ÉS INVASORA: S'han plantat com a plantes entapissants en rocalles i talussos, i també en jardineres, i són molt resistents a la sequera i la salinitat, però no a les glaçades. S'han emprat també per estabilitzar talussos de carreteres i dunes, on mostren un comportament invasor molt agressiu. Les llavors poden romandre al sòl com a banc de llavors durant anys.
FORMA DE PROPAGACIÓ: per llavor i vegetativa per estolons.

PLANTES ALTERNATIVES: *Vinca major*, *Rosmarinus officinalis* 'Prostratus', *Pallenis maritima*.

Pallenis maritima

NOM CIENTÍFIC: *Cortaderia selloana*.
NOM COMÚ: cortadèria, planta de les plomes.
PERQUÈ ÉS INVASORA: S'ha cultivat en jardineria per les seves atractives inflorescències i per la seva resistència a condicions adverses. Atesa la seva gran capacitat de propagació per llavor, que es dispersa fàcilment pel vent, s'ha convertit en una planta invasora, sobretot en zones planes i humides, com ara maresmes i aiguamolls litorals.
FORMA DE PROPAGACIÓ: per llavor.

PLANTES ALTERNATIVES: *Carex pendula*, *Aristida purpurea*, *Hyparrhenia hirta*.

Carex pendula

NOM CIENTÍFIC: *Cotoneaster lacteus*.
NOM COMÚ: cotoneàster lacti.
PERQUÈ ÉS INVASORA: A partir de les plantes de jardí, s'ha naturalitzat en zones boscoses periurbanes.
FORMA DE PROPAGACIÓ: per llavor.

PLANTES ALTERNATIVES: Pel fruit, *Pistacia lentiscus*, *Rhamnus alaternus*. Pel port, *Lonicera fragrantissima*, *Escallonia illinifolia*, *Sarcococca confusa*.

Pistacia lentiscus

NOM CIENTÍFIC: *Cotoneaster pannosus*.
NOM COMÚ: cornera de jardí.
PERQUÈ ÉS INVASORA: A partir de les plantes emprades en jardineria, s'ha naturalitzat i està en zones boscoses periurbanes.
FORMA DE PROPAGACIÓ: per llavor.

PLANTES ALTERNATIVES: Pel fruit, *Pistacia lentiscus*, *Rhamnus alaternus*. Pel port, *Abelia × grandiflora*, *Lonicera fragrantissima*.

Rhamnus alaternus

NOM CIENTÍFIC: *Eschscholzia californica*.
NOM COMÚ: rosella de Califòrnia.
PERQUÈ ÉS INVASORA: S'ha cultivat en jardineria per les flors ataronjades, que destaquen sobre el fullatge glauc. Encara que se sol comportar com a anual, es ressembla tota sola, per la qual cosa ha esdevingut invasora, sobretot en ambients ruderals i al voltant de carreteres.
FORMA DE PROPAGACIÓ: per llavor.

PLANTES ALTERNATIVES: *Calendula officinalis*, *Papaver rhoeas*, *Papaver nudicaule*.

Papaver rhoeas

NOM CIENTÍFIC: *Ipomoea indica*.
NOM COMÚ: campaneta gran.
PERQUÈ ÉS INVASORA: S'ha cultivat en jardineria per les seves grans flors blaves, i en tanques d'horts suburbans per la seva rapidesa de recobriment. Aquesta darrera característica, juntament amb la seva facilitat de reproducció vegetativa –els nusos arrenen fàcilment–, fa que tingui un comportament molt agressiu i ofegui la vegetació preexistent.
FORMA DE PROPAGACIÓ: per estolons.

PLANTES ALTERNATIVES: *Hardenbergia comptoniana*, *Passiflora x belotii* 'Impératrice Eugénie', *Pandorea jasminoides*, *Wisteria sinensis*.

Passiflora x belotii 'Impératrice Eugénie'

NOM CIENTÍFIC: *Ligustrum lucidum*.

NOM COMÚ: troana, troana arbòria.

PERQUÈ ÉS INVASORA: És una espècie cultivada en jardineria per la seva ductilitat en ambients urbans, i es fa servir principalment com a tanca arbrada i com a arbre viari. S'ha naturalitzat en algunes zones periurbanes. Atès que és una espècie amb un elevat potencial invasor, es recomana no plantar-la en espais verds, però no hi ha inconvenient a utilitzar-la com a arbre viari.

FORMA DE PROPAGACIÓ: per llavor.

PLANTES ALTERNATIVES: Com a arbre, *Dermatophyllum secundiflorum*, *Cocculus laurifolius*; com a arbre o tanca, *Photinia × fraseri*, *Ficus microcarpa*; per a tanca, *Arbutus unedo*, *Laurus nobilis*.

Arbutus unedo

NOM CIENTÍFIC: *Lonicera japonica*.

NOM COMÚ: lligabosc del Japó.

PERQUÈ ÉS INVASORA: Es fa servir en jardineria per la seva rusticitat, per recobrir tanques, reixes i murs. S'ha naturalitzat en bardisses, en boscos de ribera alterats i en ambients ruderals lleugerament humits.

FORMA DE PROPAGACIÓ: per llavor.

PLANTES ALTERNATIVES: Com a enfiladissa, *Lonicera etrusca*, *Lonicera implexa*; com a enfiladissa i entapissant, *Lonicera periclymenum*; com a entapissant, *Vinca major*, *Trachelospermum asiaticum*, *Hypericum calycinum*.

Lonicera implexa

NOM CIENTÍFIC: *Opuntia ficus-indica*.

NOM COMÚ: figuera de moro.

PERQUÈ ÉS INVASORA: S'havia emprat en agricultura antigament per al conreu de cotxinilles per obtenir-ne colorant; després, per aprofitar-ne els fruits comestibles i com a tanca espinosa, motiu pel qual també s'empra en jardineria en zones de clima àrid. S'ha naturalitzat en ambients secs molt humanitzats, ja siguin periurbans, rurals o agrícoles, on pot arribar ser una invasora molt agressiva.

FORMA DE PROPAGACIÓ: per llavor o vegetativa, per arrelament de pales.

PLANTES ALTERNATIVES: *Euphorbia resinifera*, *Yucca aloifolia*, *Cereus hildmannianus*; com a tanca espinosa, *Berberis vulgaris*, *Prunus spinosa*, *Crataegus monogyna*.

Cereus hildmannianus

NOM CIENTÍFIC: *Parthenocissus quinquefolia*.

NOM COMÚ: vinya verge americana.

PERQUÈ ÉS INVASORA: Per la seva capacitat de fixació en gairebé qualsevol superfície plana, es fa servir en jardineria per recobrir murs i façanes. S'ha naturalitzat en ambients periurbans i ha esdevingut una planta invasora en zones de clima fred i humit. També és invasora la *Parthenocissus tricuspidata*.

FORMA DE PROPAGACIÓ: per llavor.

PLANTES ALTERNATIVES: *Parthenocissus henryana*, *Vitis vinifera*, *Passiflora × belotii* 'Impératrice Eugénie'.

Parthenocissus henryana

NOM CIENTÍFIC: *Pennisetum villosum*.

NOM COMÚ: penniset pelut.

PERQUÈ ÉS INVASORA: S'ha cultivat en jardineria com a planta entapissant per la seva resistència i la seva floració atractiva, però s'ha comprovat que té un comportament clarament invasor en ambients periurbans i al voltant de les carreteres.

FORMA DE PROPAGACIÓ: per llavor.

PLANTES ALTERNATIVES: *Stipa pennata*, *Stipa offneri*, *Hyparrhenia hirta*.

Hyparrhenia hirta

NOM CIENTÍFIC: *Pittosporum tobira*.

NOM COMÚ: pitòspor comú.

PERQUÈ ÉS INVASORA: Es cultiva en jardineria per la seva gran ductilitat; es fa servir principalment com a tanca arbustiva o per formar masses arbustives. S'ha naturalitzat en algunes zones periurbanes.

FORMA DE PROPAGACIÓ: per llavor.

PLANTES ALTERNATIVES: Com a arbust, *Euonymus japonicus*, *Rhaphiolepis umbellata*, *Buxus sempervirens*, *Phillyrea angustifolia*, *Rhamnus alaternus*; per la seva fragància, *Choisya ternata*; com a tanca, *Acca sellowiana*.

Euonymus japonicus

NOM CIENTÍFIC: *Prunus laurocerasus*.
NOM COMÚ: llorer-cirer.
PERQUÈ ÉS INVASORA: Es cultiva en jardineria com a exemplar aïllat o per formar tanques o massissos arbustius. S'ha naturalitzat en algunes zones periurbanes d'ambients lleugerament humits.
FORMA DE PROPAGACIÓ: per llavor.

PLANTES ALTERNATIVES: Com a exemplar aïllat, plantat en grup o per formar tanca, *Viburnum odoratissimum* var. *awabuki*, *Laurus nobilis*, *Ficus microcarpa*.

Viburnum odoratissimum var. *awabuki*

NOM CIENTÍFIC: *Pyracantha angustifolia*.
NOM COMÚ: piracant de fulla estreta.
PERQUÈ ÉS INVASORA: A partir de les plantes emprades en jardineria, s'ha naturalitzat i està en zones boscoses periurbanes.
FORMA DE PROPAGACIÓ: per llavor.

PLANTES ALTERNATIVES: *Pyracantha coccinea*, *Berberis vulgaris*, *Prunus spinosa*, *Crataegus monogyna*.

Crataegus monogyna

NOM CIENTÍFIC: *Robinia pseudoacacia*.

NOM COMÚ: robínia, falsa acàcia.

PERQUÈ ÉS INVASORA: S'ha utilitzat molt en jardineria, per la seva rusticitat i la bellesa i el perfum de les seves flors, i com a arbrat viari o com a arbre de jardí. També s'ha utilitzat en silvicultura, per la qualitat de la seva fusta, per la qual cosa s'ha dispersat per moltes contrades i ha esdevingut una planta invasora molt agressiva.

FORMA DE PROPAGACIÓ: per llavor i per rebrotos d'arrel.

PLANTES ALTERNATIVES: *Robinia x ambigua* 'Decaisneana', *Styphnolobium japonicum* 'Pubescens', *Dermatophyllum secundiflorum*.

Robina x ambigua 'Decaisneana'

Com minimitzar els riscos d'invasió?

Consells

Proposem un seguit de bones pràctiques perquè tots els que s'ocupen d'un jardí puguin actuar de la millor manera possible contra l'amenaça de les espècies vegetals invasores.

1. Utilitzar de manera preferent plantes autòctones.

L'ús d'aquestes plantes fa que la seva adaptació al jardí sigui millor i evita haver d'emprar espècies exòtiques amb potencial d'esdevenir invasores.

2. Plantar espècies alternatives a les invasores.

Avui el mercat ofereix prou varietats ornamentals per ser alternativa a qualsevol espècie invasora. Són varietats que poden presentar trets ornamentals i funcionals molt similars a l'espècie invasora. (Vegeu les fitxes).

3. Prioritzar els híbrids o les varietats estèrils en el cas que s'utilitzin plantes exòtiques.

Si, per la raó que sigui, s'opta per fer servir espècies exòtiques i es trien varietats amb baixa o nul·la capacitat reproductiva, el risc d'invasió disminueix.

4. Afavorir l'equilibri ecològic al jardí.

Practicar una jardineria sostenible amb un augment de la diversitat d'espècies i crear diferents hàbitats és bo per reduir la incidència de plagues i malalties, i també l'acció de les espècies invasores, que sovint s'aprofiten de l'alteració de l'equilibri ecològic.

5. Plantejar el jardí a llarg termini.

L'opció de tenir un jardí de creixement lent i constant exclou l'ús de plantes de creixement molt ràpid –comportament propi de les invasores.

6. Dipositar correctament les restes de jardineria.

Les restes vegetals (fruits, llavors, rizomes, arrels) que tenen capacitat de donar lloc a noves plantes han de ser dipositats als llocs de recollida adequats i no s'han d'abandonar mai en el medi natural. D'aquesta manera s'impedeix que, si n'hi ha d'una espècie invasora, es pugui estendre de manera descontrolada.

Pràctiques culturals per evitar la propagació de les plantes invasores en els jardins.

a) Podar les espècies invasores que es propaguen pel vent just després de la floració i d'aquelles espècies que són dispersades per la fauna.

L'objectiu és disminuir-ne la capacitat d'invasió. Serien les espècies següents: negundo, ailant, budleia comuna, cortaderia, llorer cirer i acacia, vinya verge, la troana, els dos cotoneasters, la piracanta de fulla estreta i el pistospor.

b) Controlar el perímetre de les espècies que es reproduïxen vegetativament.

Es tracta d'impedir que s'escampin. Seria el cas de les espècies següents: campaneta gran, lligabosc del Japó, bàlsam, figuera de moro. I també, encara que es disseminen per llavor, en formar mates baixes, del penniset pelut i de la rosella de Califòrnia. L'ailant i la robinia també es reproduïxen vegetativament, i per tant convé eliminar els rebrots un cop han sortit. De l'atzavara i l'aloè de sabó convé eliminar-ne els fillols.

Per a més informació,
consulteu l'*Estudi d'espècies
invasores* de la ciutat
de Barcelona que trobareu al
web corporatiu.

Teléfono 010: Establiment: 0,373 € Cost/ min.: 0,089 €. Tarifari per regions. IVA inclòs.

**bcn.cat/
habitat urba**

twitter.com/Bcn_mediambient
telèfon: 010(24 h)

**Ajuntament de
Barcelona**

